



בנק ישראל
מזכירות הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית

פרוטוקול משיבת המועצה המינהלית (10/2019)
שהתקיימה בתאריך 21.7.2019 במשרדי בנק ישראל בתל אביב

נוכחים מקרב חברי המועצה:

יהושע שמר, יו"ר המועצה המינהלית
אנדרו אביר
סגי איתן
אמיר ירון, נגיד הבנק (למעט בסעיף 2 בעדכוני מנכ"ל בנוגע
למכרז לבחירת רואה חשבון מבקר)
נעים נג'אר

נוכחים מקרב עובדי הבנק:

אדי אזולאי, ראש מטה הנגיד
יוני אתר, יועץ למנכ"ל (למעט סעיף 5)
חזי כאלו, מנכ"ל הבנק (למעט סעיף 5)
אילן סוציאנו, עוזר למזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
(למעט סעיף 5)
שי רוזנשטוק, המבקר הפנימי
אסתי שורץ, מזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
טידה שמיר, היועצת המשפטית

נוכחים נוספים בנושא 6 של סדר היום:

יעל ואקנין, מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה

נוכחים נוספים בנושא 8 של סדר היום:

מיכל שי, קצינת הציות

נוכחים נוספים בנושא 9 של סדר היום:

עירית מנדלסון, מנהלת מחלקת חות"ם
רונית ציטיאט, מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה, מחלקת
חות"ם

סדר היום:

1. אישור פרוטוקולים
2. עדכוני המנכ"ל
3. עדכונים מהוועדה לענייני ביקורת
4. דוח ביקורת בנושא אימות והשמדה של מלאי שטרות וגיליונות פגומים (Spoils) ושל לוחות הדפסה במפעל המדפיס
5. דוח בדיקה בנושא תלונת עובד (דוח בדיקה מספר 19-802)
6. סקירה בנושא תקציב בנק ישראל
7. היערכות הבנק לשעת חירום
8. סקירה על עבודת קצינת הציות
9. מערכות התשלומים והסליקה

נושא 1 בסדר היום: אישור פרוטוקולים

המועצה דנה בטיוטות הפרוטוקולים משיבותיה שהתקיימו ב-3 בפברואר 2019, ב-28 בפברואר 2019, ב-14 במרץ 2019, ב-11 באפריל 2019 וב-2 במאי 2019.

החלטות:

המועצה מאשרת את הפרוטוקולים משיבותיה שהתקיימו ב-3 בפברואר 2019, ב-28 בפברואר 2019, ב-14 במרץ 2019, ב-11 באפריל 2019 וב-2 במאי 2019.

נושא 2 בסדר היום: עדכוני המנכ"ל

מינוי מנהל למחלקת המטבע

מנכ"ל הבנק דיווח כי הבנק פרסם מכרז פנימי למינוי מנהל למחלקת המטבע. אם לא יהיה מועמד מתוך הבנק יפורסם מכרז חיצוני. המנכ"ל ציין כי הכוונה לסיים את הליך המינוי לפני שהמנהל הנוכחי יפרוש בסוף חודש אוגוסט.

מינוי ממונה על שיתוף בנתוני אשראי

מנכ"ל הבנק דיווח כי הממונה הנוכחי יסיים את כהונתו, לאחר כ-4.5 שנים, בהתאם לסיכום שהושג בעת מינויו עם ועד העובדים, ולאחר שהמערכת לשיתוף בנתוני אשראי עלתה לאוויר. גם לתפקיד זה פורסם מכרז בבנק.

המערכת לשיתוף בנתוני אשראי

מנכ"ל הבנק דיווח כי מאז עליית המערכת לאוויר ב-12 באפריל כמעט ולא נרשמו תקלות משמעותיות. התקלה המשמעותית ביותר עד כה, שנפתרה בינתיים, הייתה של טעויות בחיווי בכ-15 אחוז מהשאלות שהופקו במהלך ה-8 וה-9 ביולי. הטעויות נבעו מתקל (באג) בתוכנה, ועתה מתקיים תהליך של הפקת לקחים שבו נוטלים חלק גם מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע והממונה על שיתוף בנתוני אשראי. המנכ"ל דיווח כי מידת השימוש במערכת היא גבוהה מאוד ביחס לזמן שחלף מאז עליית המערכת לאוויר, ועומדת על כ-60 אחוז מהרמה הצפויה בטווח הארוך. שתי לשכות אשראי פועלות היטב, גם בהיבט של שימוש במודלים, ולשכה שלישית צפויה להצטרף אליהן באוקטובר בהתאם לתוכנית עבודה שנקבעה לה. המנכ"ל ציין כי מתחילת חודש יולי נרשמו כ-1.4 מיליון דוחות חיווי וכ-30 דוחות ניטור. עוד דיווח המנכ"ל כי מאז עליית המערכת לאוויר ועד לסוף חודש יוני נרשמו הכנסות מהמערכת בסך 2.4 מיליוני ש"ח. המנכ"ל ציין כי בטווח הארוך צפויות, על פי ההערכות, הכנסות שנתיות בהיקף של כ-40 מיליוני ש"ח. הוא הוסיף כי עד כה התחברו למערכת 23 גופים המזרימים אליה מידע, שמתוכם 6 הם גופים חוץ-בנקאיים. עוד 12 גופים חוץ-בנקאיים מצויים בשלב כזה או אחר לפני חיבורם למערכת. *¹ המנכ"ל גם ציין כי עד כה נרשמו 68 מיופי כוח בתמורה², ובהם גם תאגידים, ויש עוד 60 בקשות לרישום. עוד ציין המנכ"ל כי השלב הראשון של מודל הניטור הסתיים בהצלחה, ולקראת חודש ספטמבר יחל השלב השני. כמו כן הסתיימה בנייתו של המאגר המותמם עבור בנק ישראל שנועד לצורכי מחקר. מערך שירות

¹ הוחלט לא לפרסם – נושא שאינו סופי הנמצא בבדיקה.

² ייפוי כוח שניתן על ידי לקוח ומאפשר למיופה כוח בתמורה לקבל דוח ריכוז נתונים רגיל (ל-3 שנים) לשם מתן ייעוץ פיננסי ללקוח בתחום האשראי.

הלקוחות של המערכת מופעל בסיוע של מיקור חוץ, והפיגור שנוצר בטיפול בפניות נסגר ברובו. עם זאת, עדיין מתקבלות פניות מלקוחות לתיקון המידע הקיים עליהם במערכת.

חבר המועצה שאל מתי תסתיים תקופת ההרצה של המערכת, ואפשר יהיה לתת מענה לכל מי שיבקש ליטול אשראי.

מנכ"ל הבנק אמר שתקופת ההרצה הוגדרה למשך שנה ממועד העלייה לאוויר. הוא הוסיף כי לאחר התווספות כל ספקי האשראי למערכת (חלקם עדיין לא משתמשים בה לצורך מתן אשראי אבל מדווחים אליה) המערכת תפעל בתפוקה מלאה.

חבר המועצה הקודם שאל אם אין פגיעה בכללי השוויון והצדק כאשר בתקופת ההרצה לא כל מי שמבקש לקבל אשראי נענה.

היועצת המשפטית השיבה שתקופת ההרצה היא אומנם רגישה בהיבט האמור, והבנק עושה ככל שביכולתו כדי למנוע אפליה או פגיעה במי שעלולים להיפגע.

חבר המועצה הקודם המשיך ושאל כמה פניות של אזרחים היו למוקד פניות הציבור של המערכת.

מנכ"ל הבנק השיב כי מאז עליית המערכת לאוויר היו כ-20 אלף פניות למוקד הטלפוני, מהן כ-1,300 פניות בבקשה לתיקון מידע הקיים במערכת לגבי לקוח. מרביתן נמצאו מוצדקות. על פי החוק, בקשה שכזו מועברת לנותן האשראי שצריך להגיב לה בתוך 21 יום, והתשובה ללקוח נמסרת באמצעות המוקד. המנכ"ל הזכיר כי כדי להתגבר על היקף הפניות הבנק נעזר במיקור חוץ.

חבר המועצה הקודם אמר שחשוב לנתח את הנתונים של הפניות כדי ללמוד, בין השאר, על היקף הבקשות לתיקון מידע, אשר נמצאו מוצדקות. הוא ביקש כי באחת משיבותיה הקרובות המועצה תקבל סקירה על מהות הפניות ונתונים כגון: כמה מהפניות נמצאו מוצדקות, כמה מהן הן פניות חוזרות של הפונה וכיו"ב.

היועצת המשפטית ציינה כי עד כה רק חלק קטן מהציבור נקט בצעד אקטיבי כלשהו הקשור למערכת – לבקש מידע אישי או לבקש להסיר פרטים אישיים מהמערכת.

מנכ"ל הבנק ציין כי כדי להעלות את המודעות הציבורית כלפי המערכת נערך שלב ראשון של מסע פרסום. השלב השני ייערך בהמשך השנה, לאחר שעוד גורמים ממערכת הבנקאות יצטרפו אליה כספקי אשראי, לאחר שישלימו את היערכותם.³

שעות עבודה ומנוחה

מנכ"ל הבנק דיווח כי היועץ שלו מרכז את הטיפול באכיפת החוק, וכי כל חריגה שמתגלה מטופלת.

³ הוחלט לא לפרסם – נושא שפרסומו עשוי לפגוע במו"מ.

חבר מועצה שאל אם הבנק אימץ מדיניות ברורה בעניין האכיפה ובעניין חישוב התמורה עבור שעות נוספות.

היועצת המשפטית השיבה שהחטיבה למשאבי אנוש ומינהל בודקת כיצד גופים ציבוריים שונים מחשבים את התמורה עבור שעות נוספות. תוצאות הבדיקה יוצגו למועצה. היא הוסיפה כי הבנק אוסף ביתר שאת את התקרה של 12 שעות עבודה ביום.

פרויקט הבינוי

מנכ"ל הבנק דיווח כי למרות התקדמות בבניית מרכז הטכנולוגיה והחירום נראה כי הקבלן לא יעמוד בהתחייבותו להעביר את המבנה לידי הבנק עד סוף השנה. זאת על פי הערכות הן של חברת הניהול וחברת הבקרה בפרויקט מטעם הבנק, והן של גורמים מקצועיים אצל הקבלן. חלק מההערכות הן כי הבנק יקבל את המבנה לידיו רק במהלך חודש ספטמבר 2020.

חבר מועצה שאל אם ידוע לבנק על מה מבסס הקבלן את הערכתו האופטימית, למשל אם בכוונתו להגדיל מאוד את התשומות שהוא משקיע בפרויקט.

מנכ"ל הבנק השיב שאומנם הקבלן משקיע תשומות רבות בפרויקט, ולא רק בהיבט הבטיחות, אבל הבעיה העיקרית היא היעדר תכנון מפורט. המנכ"ל ציין כי לעת עתה הוא פועל לקדם הן את העברת ה-Data Center מהמבנה המרכזי אל מרכז הטכנולוגיה והחירום, והן את העברת העובדים מהדיר החלופי אל מרכז הטכנולוגיה והחירום, בהתאם למועד שבו נוקב הקבלן להעברת המבנה לידי הבנק.^{4*}

מנכ"ל הבנק אמר כי יבהיר לקבלן פעם נוספת את משמעות החריגה מלוח הזמנים, בישיבה שבה ישתתף גם מנהל חברת הבקרה.

5*

חבר מועצה נוסף שאל את מנכ"ל הבנק מתי יפוג הסכם שכירת המשרדים בדיר החלופי, והמנכ"ל השיב כי הבנק האריך לאחרונה את ההסכם עד ספטמבר 2020.

מינוי רואה חשבון מבקר

מנכ"ל הבנק דיווח כי התקבלה בקשה מאחד מהמשרדים שהשתתפו בהליך לחשיפת מסמכים, והבנק מסר להם נתונים בהתאם לכללים המקובלים. לאחר מכן הגיע מכתב נוסף מהמשרד ונראה כי הוא מבקש לשנות את תוצאות ההליך, משמע את הניקוד שניתן למשרדים.

6*

⁴ הוחלט לא לפרסם – נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.

⁵ הוחלט לא לפרסם – נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.

⁶ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

קוד אתי

מנכ"ל הבנק דיווח כי צפויה בקרוב פגישה בעניין הקוד האתי עם המגשר, השופט (בדימוס) סטיב אדלר, שלאחריה יחל תהליך הבוררות.

7*

דוח הממונה על השכר במשרד האוצר על חריגות שכר בבנק ישראל

מנכ"ל הבנק דיווח שבכל שנה הממונה על השכר במשרד האוצר מבקש מהבנק להסביר גידול בשכר של עובדים בשיעור של 5% ומעלה. באפריל 2018 התקבלה בקשה שכזו המתייחסת לנתוני השכר של שנת 2017. ב-25 במאי 2018 קיבל הבנק אישור מהממונה שההסברים שהבנק העביר אליו נרשמו. ב-24 ביוני קיבל הבנק מהממונה רשימה של 104 עובדים אשר קיבלו לכאורה שכר חורג. המנכ"ל הדגיש כי אין ברשימה האמורה אף לא חריגת שכר אחת, הואיל והבנק מקפיד לשלם לעובדיו על פי חוק ובהתאם להסכמי השכר שאושרו על ידי הממונה על השכר במשרד האוצר. המנכ"ל ציין כי עליית השכר של כ-80 מתוך 104 העובדים, בשיעור העולה על 5%, נבעה מתשלומים עבור תוספת דרגה או מענק לעידוד מצוינות. למרות ההסברים שסיפק הבנק, שדומה היה כי הם מניחים את דעת הממונה, הוא החליט לפרסם על אודות 15 חריגות שכר לכאורה, מתוך ה-104. מנכ"ל הבנק שב והדגיש כי אין בבנק ישראל חריגות שכר כלשהן, וכי השכר משולם לעובדים בהתאם להסכמים הקיבוציים.

חבר מועצה שאל אם ייתכנו צעדי אכיפה כנגד 15 העובדים או כנגד הבנק.

מנכ"ל הבנק השיב כי הבנק מנהל דיונים עם הממונה על השכר. אבל גם אם לבסוף הממונה ישוכנע כי לא הייתה אף חריגת שכר בבנק ישראל, הרי שמוניטין הבנק כבר נפגע מעצם הפרסום על החריגות לכאורה. המנכ"ל ציין כי הממונה על השכר קיבל מהבנק את כל הנתונים הדרושים, ובשקיפות מלאה. מנכ"ל הבנק אמר כי הוא עומד להיפגש בקרוב עם הממונה על השכר, ובפגישה הוא ינסה לשכנעו כי הקביעה בדבר חריגות שכר בבנק ישראל, בטעות יסודה. הוא הוסיף כי הוא יכול לקבוע בוודאות שלא היו בבנק חריגות שכר, הואיל והנתונים נבדקו באופן יסודי על ידי הגורמים המקצועיים בבנק.

חבר מועצה הציע כי המנכ"ל יעדכן את ועדת הביקורת על אודות חריגות השכר לכאורה שהוצגו בדוח הממונה על השכר לשנת 2017.

חבר מועצה הציע שאם ועדת הביקורת תתרשם שאכן הייתה הצדקה לממצאים החריגים בדוח הממונה על השכר, אלה יוצגו למועצה.

⁷ הוחלט לא לפרסם – נושא הנמצא בהליך משפטי.

החלטות:

1. המועצה מבקשת לקבל סקירה על פניות הציבור בנוגע למאגר נתוני האשראי (לו"ז: ישיבת המועצה באוגוסט 2019).
2. ועדת הביקורת תקבל עדכון בדבר חריגות השכר לכאורה שהוצגו בדוח הממונה על השכר לשנת 2017.

נושא 3 בסדר היום: עדכונים מהוועדה לענייני ביקורת

דוח מבקר המדינה בנושא: משרד האוצר – אגף החשב הכללי

חבר המועצה, המשמש כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת, ציין כי הדוח אינו נוגע באופן ישיר לבנק ישראל, אלא להתנהלות אגף החשב הכללי במשרד האוצר, והוא מתייחס, בין השאר, לממשק בין בנק ישראל לאגף החשב הכללי. הדוח מציין כי לפני 4 שנים העביר בנק ישראל למשרד האוצר הצעה להסדרת דמי ניהול חשבון שהבנק אמור לגבות ממשרד האוצר, אך עד כה לא התקבלה תגובת משרד האוצר. הואיל והביקורת מופנית כלפי משרד האוצר הוחלט בבנק ישראל שלא להגיב בדוח, מה גם שמשרד המבקר לא ביקש את תגובת הבנק.

נושא 4 בסדר היום: דוח ביקורת בנושא אימות והשמדה של מלאי שטרות וגיליונות פגומים (Spoils) ושל לוחות הדפסה במפעל המדפיס

חבר המועצה, המשמש כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת, ציין כי דוח הביקורת נכתב בעקבות הליווי שהעניקו עובדי הביקורת הפנימית לתהליך שנערך במפעל המדפיס, של אימות והשמדה של שטרות וגיליונות פגומים, וכן של לוחות הדפסה אצל המדפיס. הביקורת לא העלתה ממצאים כלשהם.

נושא 5 בסדר היום: דוח בדיקה בנושא תלונת עובד (דוח בדיקה מספר 19-802)

חבר המועצה, המשמש כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת, אמר שבתלונה הוצגו מספר נושאים ובהם העסקת הנהג של מנכ"ל הבנק בשעות נוספות, ופעמים רבות תוך חריגה מהמגבלה של 12 שעות עבודה ביום המותרות על פי החוק. חבר המועצה ציין כי מינואר 2019 מועסקים 2 נהגים בשירות המנכ"ל בשתי משמרות: בוקר וערב, ואין חריגה ממגבלת שעות העבודה ביום, שקשורה בלעדית בעבודה עם המנכ"ל.

חבר המועצה שאל אם הנהג ששימש כנהג יחיד התלונן בזמן אמת.

המבקר הפנימי השיב כי קיים תיעוד של שיחות שבהן הנהג מתלונן.

חבר המועצה, המשמש כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת, אמר שהנהג האמור אינו משמש כנהג של המנכ"ל החל מינואר.

חבר המועצה הקודם אמר שלדעתו אם הנהג הביע נכונות לחרוג מהמגבלה, ואם נותנים לו לנוח בין הנסיעות, והוא מועסק במשרת אמון, הרי שלכאורה אין בעיה.

8*

⁸ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

חבר המועצה, המשמש כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת, אמר שהוועדה אימצה את מסקנת המבקר הפנימי שעל פיה לא היה פגם בהיבט הערכי בהתנהלות מנכ"ל הבנק כממונה ישיר על הנהגים שלו, והוסיף כי גם סוגיית השעות הנוספות הוסדרה. עם זאת בדיון בוועדה עלתה השאלה כיצד יש לנהוג בסוגיית העסקת נהגים צמודים למנכ"ל ולמפקחת על הבנקים, משום שבניגוד לנגיד ולמשנה לנגיד שזכאים לתנאי שר וסגן שר הזכאים לנהג צמוד, אין להם זכאות לנהג צמוד. אומנם סוגיה זו אינה בליבת דוח הבדיקה אבל צריך להתייחס אליה ולדון בה.

9*

המבקר הפנימי ציין כי אחת ההמלצות בדוח הבדיקה היא לשקול את הדרישות והצורך להביא את שיטת העסקת הנהגים הצמודים ואת אישור תנאי העבודה בנושא זה לדיון ולהחלטה של המועצה המינהלית.

חבר מועצה ציין שלוועדת הביקורת דווח כי לחלק מהמנהלים בבנק, שיש להם נהג צמוד, מוצמדים גם שני כלי רכב.

חבר מועצה אחר אמר שבשירות הציבורי לא מקובל להצמיד שני כלי רכב למנהל.

חבר מועצה ציין שבשירות הציבור קיים רכב לשכה.

חבר המועצה הקודם טען שרכב הלשכה מיועד ללשכה כולה ולא לנהג.

הנגיד ציין שהוא ביקש להשתמש בחלופה לרכב צמוד, למשל מוניות.

חבר מועצה אחר אמר שהמועצה תדון בחלופות שכאלה, אם יוצגו בפניה.

ראש המטה של הנגיד ציין כי מבירור שערך עלה שבלשכות שבהן יש נהג צמוד מקובל להחזיק בנוסף לרכב השרד גם רכב לשכה המשמש לשליחויות ולהסעת הנהג הצמוד אל רכב השרד.

10*

יו"ר המועצה הוסיף וביקש מהבנק לבחון חלופות למתן שירותי הסעה במקום נהג צמוד. הוא הציע לבחון את הנושא באמצעות פונקציית האו"ש בבנק.

חבר מועצה הדגיש כי דוח הביקורת מצא שהתנהלותו של המנכ"ל בהעסקת נהגו האישי הייתה ללא רבב.

⁹ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

¹⁰ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

היועצת המשפטית ציינה כי בדיקה העלתה ששרים זכאים לתקן וחצי של נהג צמוד, וכי מתחילת אוגוסט זכאות זו תיושם גם לגבי הנגיד, משמע בתחילת אוגוסט יועסקו שני נהגים בלשכת הנגיד בהיקף של תקן וחצי.

החלטות:

1. המועצה מאשרת את המלצות הביקורת הפנימית הכלולות בדוח הבדיקה בנושא תלונת עובד.
2. המועצה תדון בזכאות נהג צמוד של חברי הנהלה בנוגע לחברי הנהלה חדשים.
3. המועצה מבקשת לבחון את הדרך הרצויה למתן שירותי הסעה לבעלי זכויות לנהג צמוד. (לו"ז: ישיבת המועצה הקרובה)

נושא 6 בסדר היום: סקירה בנושא תקציב בנק ישראל

השפעת ההפחתה בתקציב המדינה על תקציב הבנק

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה ציינה כי בנק ישראל הוא גוף מתוקצב ולכן הוא כפוף להוראות מסוימות בחוק יסודות התקציב.

11*

הרכב התקציב

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה הזכירה כי המועצה ביקשה לקבל סקירה על הרכב התקציב לפעילות המנהלית של בנק ישראל. לדבריה, תקציב זה תואם לרוח דברי ההסבר לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, והוא כולל את תקציב ההשקעות, ההכנסות וההוצאות התפעוליות, ואינו כולל הכנסות והוצאות הנובעות מיישום החלטות של הוועדה המוניתרית לגבי כלים מוניטריים, מתן אשראי לתאגידים בנקאיים ולגופים פיננסיים אחרים, ניהול הנזילות במשק, השקעות יתרות מטבע חוץ וכיו"ב. כמו כן, התקציב המינהלי אינו כולל את מימון הקשרים הפיננסיים של בנק ישראל עם מוסדות פיננסיים בין-לאומיים.

חבר מועצה העיר שוועדת הביקורת דנה, בקשר לניהול יתרות מטבע החוץ, בשאלה אם להציג את התשואות של מנהלי התיקים החיצוניים נטו, משמע בניכוי עלויות הניהול, והאם עלויות אלה הם חלק מתקציב הבנק.

המבקר הפנימי הוסיף שבדוח ביקורת עלתה השאלה מדוע עלויות הניהול של החלק ביתרות מטבע החוץ שמנוהל בתוך הבנק – משמע שכר העובדים – הוא חלק מהתקציב המינהלי של הבנק, בעוד שעלויות ניהול התיקים החיצוניים אינן חלק מתקציב זה.

חבר מועצה ציין כי לאחר הדיון האמור בוועדת הביקורת החלה חטיבת השווקים לדווח לוועדה המוניתרית, במסגרת דיווח תקופתי, על התשואות נטו של המנהלים החיצוניים.

¹¹ הוחלט לא לפרסם – התייעצות משפטית לצורך קבלת החלטה.

הגדרת המונח "גרעון הבנק"

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה אמרה שקיימת בעיה של טרמינולוגיה בהגדרת תקציב הבנק כגרעוני. זאת לנוכח העובדה שלבנק כמעט ואין הכנסות מינהליות, ואלה מסתכמות בכ-0.007% מהתקציב. לעומת זאת ההוצאות המנהליות מוסיפות לגרעון הבנק כפי שהוא מחושב בספרי הבנק. לדבריה, הביקורת הפנימית ביקשה כי יינתן גילוי בספרי הבנק למקור המימון של ההוצאות הללו.

חבר מועצה אמר שלדעתו יש בעיה בשימוש במושג גרעון בהקשר של בנק ישראל. לדבריו, בדוחות הכספיים של הבנק נרשם גרעון בהון הקשור לפעילות ההשקעה של היתרות ולמדיניות המוניטרית, בעוד שהתקציב המינהלי של הבנק יהיה תמיד גרעוני לנוכח העובדה שלבנק יש הוצאות תפעול גדולות בעוד שהכנסותיו מהפעילות המינהלית הן קטנות מאוד, כאמור.

המבקר הפנימי אמר שהביקורת הציעה לבחון אפשרות להגדיר יעד לגרעון בתקציב הבנק, כפי שיש יעד לגרעון בתקציב המדינה וכפי שנוהגים חלק מהבנקים המרכזיים.

נגיד הבנק הציע שהנושא יידון בפורום פנימי בבנק ואח"כ יוצג גם לו.

חבר מועצה אחר ביקש שהנושא יוצג גם בוועדת הביקורת.

עיתוי רישום הוצאות בתקציב הבנק והכללים להעברות תקציב בין שנים

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה אמרה שהצורך להבהיר את הנושא עלה כאשר הוצגו למועצה בקשות להעברות תקציב (גלגולים) מ-2018 ל-2019. זאת מפני שהקריטריונים להעברות התקציב לא היו ברורים דיים. היא ציינה כי תקציב הבנק מתנהל על בסיס מזומן, ולכן יש פער מובנה בינו לבין הדוחות הכספיים שהם על בסיס מצטבר. המשמעות של בסיס מזומן היא שההוצאות נרשמות בעת התשלום ולא בעת קבלת השירות או הטובין. והואיל והתקציב הוא שנתי, הרי שעיתוי התשלום קובע את ביצוע התקציב. פיגור בביצוע פרויקטים, המשפיע על עיתוי התשלומים בגינם, בא לידי ביטוי במעבר בין שנים אם הוא יוצר צורך לגשר בין תקציבים, בהתאם לכללים שנקבעו לכך. המדיניות בבנק, בניגוד לנהוג במדינה, היא שלא מעבירים עודפי תקציב משנה לשנה, אלא אם מדובר בתקציבים שנועדו לשימושים מוגדרים, אשר לא נעשה בהם שימוש כתוצאה מבעיה שמנעה את התשלום. לעומת זאת, ייתכן שמשיקולים עסקיים תשלומים עבור שירותים או טובין שמתקבלים בשנה מסוימת יוקדמו לשנה הקודמת לה. לדוגמה, התשלום מראש עבור שכירת המשרדים בדירור החלופי.

חבר מועצה אמר שבמקרים שכאלה אם מתכננים נכון את התקציב לא צריכה להיות בעיה של תקציב מול ביצוע, אבל צריך להסביר ולתעד את הדברים, ולערוך בקרה שהתקציב מנוהל על פי הכללים.

חבר מועצה אחר אמר כי כבר הביע בעבר חוסר נוחות מהעובדה שסיבות טכניות במהותן, כמו אי הגעה של חשבונית, משפיעות על ביצוע התקציב ויוצרות צורך לגלגל תקציבים. לדעתו צריך לשקול לנהל תקציב על בסיס מזומן עם אפשרות לתיקונים והתאמות, כדי לפתור את הפער בין התקציב לבין הדוחות הכספיים אשר מבטאים את ההוצאה בשנה שבה מתרחשת הפעילות שבגינה נוצרת הוצאה ולא בשנה

שלאחריה. הוא הציע לקבוע נקודת זמן, למשל את סוף חודש פברואר, שאם עד אליה אפשר לבצע את התשלום אזי מתקנים בדיעבד את הדיווח על התקציב.

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה אמרה שמשמעות ההצעה היא לנהל הלכה למעשה תקציב על בסיס מצטבר.

חבר מועצה אמר שחברות עסקיות יכולות לרשום "הפרשות לשלם", דבר שמקל עליהן להשוות בין ביצוע התקציב לבין הרישום בדוחות הכספיים. הוא שאל אם הבנק מחויב לנהל תקציב על בסיס מזומן, ומזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית השיבה שלמיטב ידיעתה הבנק לא מחויב.

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה ציינה כי במרבית הבנקים המרכזיים נהוג תקציב על בסיס מזומן. עם זאת, ידוע לה על שני בנקים מרכזיים ששוקלים להנהיג תקציב על בסיס מצטבר.

חבר מועצה הזכיר כי הוא התרעם על שהמועצה התבקשה לאשר בתחילת השנה העברות תקציב, אשר משמעותן היא למעשה הגדלת התקציב שאותו אישרה המועצה אך בסוף 2018. לדבריו, בדיונים לאישור התקציב המועצה צריכה לקבל הערכות על גלגולי התקציב לשנה הקרובה, למשל לצורך פרויקטים מתמשכים.

מזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית הזכירה שהמועצה קיבלה החלטה ברוח זו.

חבר מועצה אמר שיש להבחין בין גידול בתקציב שנובע מהעברות תקציב לצורך מימון פרויקטים מתמשכים לבין גידול שנובע מצרכים חדשים. הוא אמר שלדעתו המונח "הגדלת התקציב" לא מתאים להשפעת העברות התקציב.

מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה אמרה שבמסמך מדיניות כתוב במפורש כי בדיוני האישור של התקציב תוצג הערכה להיקף העודפים הצפוי להיות מועבר למשנה לשנה, וכי הבקשה תועבר למועצה המנהלית בינואר ולאחר מכן העברת העודפים תדווח לוועדת הכספים.

החלטות:

ועדת הביקורת תקיים דיון בנושא "ניהול חסר של גרעון הבנק" (סעיף 5.4 בדוח הביקורת בנושא תקציב בנק ישראל).

נושא 7 בסדר היום: היערכות הבנק לשעת חירום

החלטות:

הדיון לא התקיים.

נושא 8 בסדר היום: סקירה על עבודת קצינת הציות

קצינת הציות הציגה את הרקע המקצועי שלה בבנק ישראל, ואת הנושאים שבהם היא תתמקד בסקירתה. לדבריה, הפונקציה של קצין ציות קיימת בבנקים מרכזיים רבים מזה זמן, בעוד שבבנק ישראל מדובר בפונקציה חדשה. היא ציינה כי על בנק ישראל חלים חוקים רבים ותפקידו של קצין הציות הוא לוודא

שאלה מוטמעים בתהליכי העבודה של הבנק. זאת להבדיל מתפקידה של היועצת המשפטית שהוא לציין אילו הוראות חוק חלות על הבנק וכיצד יש לפרש אותן. תפקיד מרכזי נוסף של קצין הציות הוא לבחון את האופן שבו כללי אתיקה מיושמים בארגון.

חבר מועצה שאל אם קצין ציות מטפל גם בנושא ההטרדות המיניות.

קצינת הציות השיבה כי הנושא מטופל במשאבי האנוש של הבנק.

המבקר הפנימי הבהיר, בתשובה לשאלת חבר מועצה, כי גם הוא לא עוסק בנושא זה.

חבר מועצה אמר שלדעתו הציות בארגון פירושו, בין השאר, גם לוודא שתהליכי העבודה בארגון כוללים מערכת יעילה של זרימת מידע על כשלים אל הגורמים הרלוונטיים שאמורים לדעת עליהם ולטפל בהם.

קצינת הציות אמרה שדברים שכאלה הם חלק מתהליך ניהול הסיכון של הציות, הכולל גם דיווח על אירועים, מעקב אחר תהליך הפקת הלקחים והדיווח לגורם הרלוונטי. לדבריה, לקצין ציות יש מספר תחומים בהם הוא עוסק בדרך כלל הכוללים: איסור הלבנת הון ומימון טרור, הגנה על הפרטיות, שמירה על סודיות וכיו"ב, והוא מתכלל את הסיכונים הכרוכים בהם. בנק ישראל נתון לביקורת של רגולטורים שונים ובהם: המבקר הפנימי, מבקר המדינה, משרדי ממשלה שונים כמו משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים – למשל לעניין הבטיחות בעבודה, ומערך הסייבר הלאומי. הבנק גם כפוף לסטנדרטים מקצועיים מקובלים שהוא אימץ, כמו למשל עקרונות של פיקוח ותקנים של דיווח. גם העובדה שהבנק חשוף כעת יותר מאשר בעבר לביקורת ציבורית, למשל בעקבות חוק חופש המידע, מחייבת את הבנק להקפיד שתהליכי העבודה ישקפו גם את הרגולציה והערכים שהוא מחיל על עצמו גם אם הוא לא מחויב בהם על פי חוק. קצינת הציות סקרה בקצרה השוואה בין פונקציות הציות בבנקים מרכזיים ובגופים כלכליים בין-לאומיים כמו ה-BIS, ה-EBRD וה-ECB, ואת התחומים שבהם הן מתמקדות. היא ציינה כי כמעט כולן עוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, בהגנת הפרטיות, ובאתיקה – תחומים שבהם גם היא תתמקד. לדבריה, כל פונקציות הציות בארגונים אלה פועלות על פי אותו מודל שעל פיו ניהול סיכון ציות הוא קודם כל באחריות המחלקות והחטיבות, בעוד שפונקציית הציות ממסיעת להן ומלווה אותן כגורם מנחה ומייעץ, הקובע את המתודולוגיות ומעריך את הסיכון הכולל. אחד ההבדלים בין הארגונים הוא הגורם בארגון שאליו כפופה פונקציית הציות, שעשוי להיות היועץ המשפטי, מנהל הסיכונים או המנכ"ל. קצינת הציות ציינה כי מהמידע שהספיקה לצבור בנושא עולה כי לנוכח העובדה שלפונקציית הציות יש תפקידים הייחודיים לה, היא יכולה לפעול גם באופן עצמאי לחלוטין, ועשויים להיות לכך יתרונות רבים. להערכתה, אין בהכרח סינרגיה עם גוף מסוים בארגון המצדיק כפיפות אליו.

חבר מועצה שאל את קצינת הציות על פעילותה ב-8 החודשים שחלפו מאז שמונתה לתפקיד, על שיתוף הפעולה של מנהלי החטיבות וועד העובדים, והאם היו התנגדויות שאיתן היא נאלצה להתמודד.

קצינת הציות השיבה כי היא זוכה לשיתוף פעולה מלא מצד כל הגורמים שאליהם פנתה. כדוגמה לשיתוף פעולה היא ציינה את תהליך כתיבת הנוהל בנוגע לאיסור הלבנת הון ומימון טרור בקשר לפעילות הקופות

במחלקת המטבע, המצוי בשלבי סיום. שיתוף הפעולה עם ועד העובדים בא לידי ביטוי, לדוגמה, בשינויים שהיא ערכה ב"נוהל לביצוע השקעות ועסקאות פיננסיות על ידי עובדי הבנק ולמניעת ניגוד עניינים" – נוהל שהאחריות עליו תעבור אליה ממנהלת מחלקת חות"ם. היא ציינה כי קצין הציות מנהל את סיכון הציות מהשלב שבו הוא מזוהה. הוא מנחה את תהליך הערכת הסיכון, הפחתתו, ומבצע בקרה וניטור. כמו כן, הוא אחראי על הדיווח על סיכוני הציות להנהלת הבנק ולמועצה המנהלית. קצין הציות גם מייעץ, כאמור, לגורמים בבנק ומנחה אותם כיצד להתמודד עם סיכוני ציות, בין השאר באמצעות נוהלי עבודה שהוא כותב ועוקב אחר יישומם.

חבר מועצה שאל מתי תקבל המועצה דיווח תקופתי על סיכוני הציות בבנק.

קצינת הציות השיבה כי דוח שכזה יימסר למועצה לקראת סוף השנה. הדוח יכלול הערכה ראשונית של הסיכונים, אשר תגובש ביחד עם החטיבות בבנק.

חבר מועצה שאל מהי הגדרת תחומי האחריות של פונקציית הציות לעומת אלה של היחידה לניהול סיכונים.

קצינת הציות השיבה כי היחידה לניהול הסיכונים מעריכה את סיכוני-העל של הבנק שחלק מהם קשורים בציות, כמו הלבנת הון, בטיחות והגנת הפרטיות. עם זאת, בעוד שהיחידה לניהול סיכונים עוקבת אחר הסיכונים הללו באופן כללי, היא פורטת אותם לפרוטות ברמת חוק וסעיפי חוק, מגדירה עבור כל גורם בבנק את הרגולציה והחוקים שחלים עליו ובודקת כיצד הוא מיישם אותם. גם תהליכי הערכת הסיכונים שונים מאוד בין שתי הפונקציות. היחידה לניהול סיכונים מעריכה את הסיכונים באמצעות מיפוי תהליכים, ופונקציית הציות מזהה סיכונים באמצעות מיפוי הוראות החוק. לכן צריך בשלב הראשון למפות את הוראות החוק, הן אלה הנוגעות לכלל הבנק והן אלה הנוגעות לגורם מסוים בתוכו.

חבר מועצה שאל אם לצורך המיפוי מסתייעת קצינת הציות במיקור חוץ.

קצינת הציות השיבה כי היא פועלת לגייס יועצים חיצוניים, אבל לפי שעה הרפרנטים לנושא הציות שמונו בחטיבות הם שסייעו למפות את החוקים החלים על חטיבותיהם. בשלב הבא היועצים החיצוניים, אשר יגויסו ממשרד עורכי דין שעמו הבנק יתקשר, ימפו בצורה מקיפה ומפורטת את החקיקה הנוגעת לבנק ומיפוי זה יסייע לזהות ליקויים ביישום החקיקה. היא הוסיפה שעבודת קצין הציות אינה מסתכמת רק באבחון העמידה בהוראות החוק, אלא גם בעבודה רבה של הטמעה, הסברה והדרכה.

חבר מועצה טען שנושא הציות קשור בראש ובראשונה לתרבות הארגונית של מיסוד תהליכים ושל נוהלי דיווח ועדכון הדרגים המנהלים. לדעתו, תפקידו של קצין הציות הוא לבחון אירועים של אי-ציות ולדווח על בעיות ציות לרוחב הארגון, ככל שישנן, הנובעות מליקויים בתרבות הארגונית. לכן הוא אינו מבין את הצורך ביועצים חיצוניים. הוא טען שציות לחוק צריך להיות מוטמע בארגון מלכתחילה כחלק מניהול ושיתוף הידע הארגוני.

קצינת הציות ציינה כדוגמה את סוגיית ההנגשה: כאשר יוצאת הוראת חוק חדשה הנוגעת לסוגיה שכזו צריך לוודא שגורם מסוים יישם אותה כנדרש.

חבר המועצה הקודם טען שזהו תפקידו של המנכ"ל לדאוג שחוקים ייושמו כחלק מהתרבות הארגונית, הן בסוגיית הנגישות, הן בסוגיית גיוס עובדים עם מוגבלויות והן בכל דרישה שמוטלת על הארגון על פי חוק.

מנכ"ל הבנק אמר שכדי ליישם את הוראות החוק החלות על הבנק צריך שתהיה מודעות להן ולשינויים שעשויים לחול בהן.

חבר המועצה הקודם ביקש להבין באמצעות דוגמה לשינוי בהוראת חוק או להוראה חוק חדשה, כיצד קצינת הציות תוודא שהיא מיושמת כהלכה.

קצינת הציות השיבה כי במקרים שכאלה יוגדר על ידה ועל ידי הדרג הניהולי הרלוונטי בבנק, הגורם שיהא אחראי ליישום ההוראה על פי תוכנית עבודה שתקבע. היא הוסיפה כי התהליך יפורט במסמך מדיניות לניהול סיכוי הציות בבנק, שעליו היא שוקדת בימים אלה. מסמך המדיניות יסייע להציג לכל הגורמים בבנק את עקרונות הציות ויישום הוראות החוק ולהטמיע את הנושא בבנק. היא ציינה כי עבודתה כרוכה בממשקי עבודה עם גורמים רבים: מנהלי החטיבות והפרנסים לנושא הציות בחטיבות, המחלקה המשפטית, היחידה לניהול סיכונים, והממונה על הגנת הפרטיות. אופן העבודה עם כל ממשק צריך להיות מעוגן במסמך מדיניות ובנוהלי עבודה. כתיבתם של אלה הם חלק מהקמת פונקציית הציות. היא ציינה כי לפי שעה היא יכולה להתמודד עם המשימות הללו לבדה.

חבר מועצה אמר שצריך להגדיר את עבודתה של פונקציית הציות בבנק באופן שהיא לא תדרוש משאבים רבים מדי, פנימיים או חיצוניים. לדעתו, צריך לוודא שהוראות החוק מוטמעים כהלכה בתהליכי העבודה. אם מתגלות חריגות צריך לדווח עליהן למנכ"ל ולתקנן, ולהציגן גם בדוח שייכתב אחת לרבעון. חבר המועצה אמר שלדעתו תפקידו של קצין הציות הוא לסייע למנכ"ל לוודא שכחלק מהתרבות הארגונית מוטמעים כהלכה הוראות החוק ונוהלי העבודה.

קצינת הציות אמרה כי כיום אין בבנק נהלים או מסמך מדיניות לניהול סיכון ציות, שיפרט כיצד מתמודדים עם הוראת חוק חדשה ומוודאים שהיא מוטמעת כהלכה. מסמך שכזה נכתב, כאמור, בימים אלה על ידה.

חבר מועצה טען שבבנק ישנם גורמים שונים, כמו המנכ"ל, המבקר הפנימי והמועצה המינהלית, שתפקידם לפקח ולוודא שהוראות חוק ונוהלי עבודה מיושמים כהלכה. הוא ביקש מקצינת הציות להציג למועצה לקראת סוף השנה דיווח על פעילותה.

חבר מועצה אחר אמר שהדברים אינם חד-משמעיים, ויש לקיים דיון לצורך מה נועדה הפונקציה.

החלטות:

המועצה תקבל דיווח על הפעילות בתחום הציות בסוף השנה (ל"ו: דצמבר 2019).

נושא 9 בסדר היום: מערכות התשלומים והסליקה

מנהלת האגף מערכות תשלומים וסליקה ציינה כי התפקידים שבנק ישראל ממלא בתחום התשלומים ומערכות התשלומים נובעים משני חוקים: האחד, חוק בנק ישראל, התש"ע 2010 – בו כתוב כי אחד מתפקידי הבנק הוא: "להסדיר את מערכות התשלומים והסליקה במשק, במטרה להבטיח את יעילותן ויציבותן...". השני הוא חוק מערכות תשלומים, תשס"ח-2008 – בו מפורטים נושאים כמו הפיקוח על מערכות תשלומים, סופיות הסליקה, חובות מפעיל המערכות, סמכות הבקרה ועוד. מנהלת האגף הציגה את מבנה האגף וציינה כי הוא אחראי על 3 תחומים: (1) הפעלת שתי מערכות קריטיות: זה"ב (זיכויים והעברות בזמן אמת) ומסלקת השיקים. (2) פיקוח על מערכות תשלומים מבוקרות. מנהלת האגף הסבירה כי בנק ישראל מבקר את המערכות המצויות אצלו, אך לא את אלה המופעלות מחוץ לבנק. (3) קביעת מדיניות – תחום הנוגע לקביעת אסטרטגיה, יזום רפורמות וניהול ידע ומידע.

מנהלת האגף ציינה כי מערך התשלומים והסליקה כולל מספר רבדים: מערכות התשלומים; אמצעי התשלום – שיקים, הוראות חיוב וזיכוי אלקטרוניות, מזומנים, כרטיסי חיוב ועוד; המשתתפים במערכות שהם התאגידים הבנקאיים לרבות בנק ישראל; המשתמשים – הציבור הרחב.

מנהלת האגף הסבירה כי בנק ישראל מוגדר גם כמשתתף במערכות מתוקף היותו הבנק של הממשלה ושל הבנקים המסחריים.

מערכות התשלומים כוללות את מסלקת השיקים שאותה בנק ישראל מפעיל, את מסלקות הבורסה, את מערך המכשירים למשיכת מזומנים – ATM – שאותו מפעילה חברת שב"א, את מערכת "אשראית" שגם עליה אחראית חברת שב"א ואשר באמצעותה נסלקים כל כרטיסי החיוב בישראל, את מערכת מס"ב (מרכז סליקה בנקאי בע"מ) שבאמצעותה מבוצעות כל הוראות הקבע, תשלומי משכורות, הוראות חיוב זיכוי, ואת בנק CLS המבצע את כל ההמרות בין 17 מטבעות.

אמצעי התשלום כוללים שיקים, הוראות חיוב וזיכוי אלקטרוניות, מזומנים, כרטיסי חיוב ועוד.

בתשובה לשאלה חבר מועצה הסבירה מנהלת האגף כי כל צ'ק חתום שלקוח מפקיד בבנק מסחרי נסרק על ידי אותו בנק ונוצר קובץ אלקטרוני, שאותו הבנק מעביר לבנק המסחרי שבו מנוהל החשבון של רושם הצ'ק. בנק ישראל מקבל מכל בנק מסחרי קובץ שבו מפורטים הסכומים נטו שבהם הוא מבקש לזכות את חשבונו בבנק ישראל, וכנגד זה לחייב את חשבונותיהם של הבנקים המסחריים האחרים, בגין שיקים שהוא פרע לטובת לקוחותיו אשר מקורם בלקוחות של הבנקים האחרים. סליקת הסכומים (זיכוי וחיוב החשבונות) מתבצעת באמצעות ומערכת זה"ב. מנהלת האגף ציינה כי עד לפני כחצי שנה מסלקת השיקים הייתה מבוססת על החלפה של השיקים עצמם (הנייר) בין הבנקים. בעקבות הרפורמה שבנק ישראל ערך במסלקת השיקים והאפשרות לסרוק שיקים באמצעות טלפונים סלולריים הסלולרית – בעקבות יישום חוק סליקה האלקטרונית של שיקים, תשע"ו-2016 – הבנקים מחליפים כיום ביניהם צילומים של שיקים שנסרקו אלקטרונית. מנהלת האגף הוסיפה כי הפעלת המסלקות מתבצעת באמצעות ממשקי תקשורת שונים. לדוגמה מערכת זה"ב מופעלת באמצעות ה-SWIFT ובאמצעות כספות וירטואליות (CyberArk). היא ציינה כי בנק ישראל פועל כאמור כמשתתף במערכות תשלומים, כמפעיל של מערכות תשלומים וכמפקח עליהן.

חבר מועצה שאל אם גם בנקים מרכזיים אחרים ממלאים את התפקידים שממלא בנק ישראל בתחום מערכות התשלומים והסליקה.

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה השיבה כי למעט מערכת RTGS (זה"ב) אשר מנוהלת כמעט ללא יוצא מהכלל בבנקים מרכזיים, הרי שהמערכות השונות לא תמיד מנוהלות בבנק המרכזי. היא הוסיפה כי בנק ישראל מקבל מידע על הפעילות המתבצעת במערכות תשלומים וסליקה שאינן בניהולו. עובדה זו חשובה לנוכח ניהול החשבונות של הבנקים המסחריים בבנק ישראל.

חבר מועצה אמר כי העובדה שמערך התשלומים הוא חלק מבנק ישראל תורמת גם לניהול המדיניות המוניטרית, לדוגמה לעניין יחס הרזרבה של הבנקים.

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה ציינה כי האגף מפרסם אחת לתקופה, כמו בכל מדינה אחרת, את "הספר האדום" – סקירה על מערך התשלומים והסליקה.

חבר מועצה שאל אם נכון שהאגף יפקח גם על מערכות שהוא מנהל.

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה השיבה כי האגף מפקח רק על מערכת זה"ב, בעוד שמסלקת השיקים אינה מפקחת.

המבקר הפנימי ציין כי הסוגיה הנוגעת למערכת זה"ב, נבחנת במטלת ביקורת שמבוצעת בימים אלה.

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה ציינה שאמצעי התשלום בישראל נחלקים לשניים: המסורתיים – שכוללים שיקים, מזומנים ושוברי גביה, והמתקדמים / האלקטרוניים – שכוללים את השיקים שהופכים להיות יותר ויותר דיגיטליים, מה שאף מייצר את הצורך לשמור על המקור הפיזי. כעת בנק ישראל פועל לייתר, באותו אופן, גם את השוברים לגבייה. אמצעי התשלום האלקטרוניים כוללים את התשלומים הדיגיטליים והאינטרנטיים, את כרטיסי החיוב, ואת הוראות החיוב והזיכוי האלקטרוניות כולל המידיות במערכת זה"ב. בנק ישראל בוחן גם את המשמעויות של שימוש במטבעות הווירטואליים ובארנק אלקטרוני וכן את התשלום המידי קמעונאי המוכר בעולם כ-faster payment.

חבר מועצה העיר שלדעתו נושא ה-faster payment צריך לבוא לדיון במועצה לפני שהוא ייושם, כדי להחליט אם המערכת צריכה להיות בתוך בנק ישראל או שהוא רק יפקח עליה.

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה ציינה שמס"ב מפתחת כיום מערכת לתשלום מידי, הדומה במידה מסוימת ל-faster payment. להערכתה, בחודשים הקרובים יהיה שירות שכזה לבנקים ואחר כך גם ללקוחותיהם שיוכלו לשלם באמצעותה בבתי עסק. עם זאת, יתכן שבנק ישראל יבחן בעתיד אפשרות להקים תשתית מתקדמת יותר אשר תאפשר שימושים לא רק ל-faster payment.

חבר מועצה שאל כמה עובדים יש באגף.

מנהלת האגף השיבה כי ישנם 3 עובדים בתחום המדיניות, 5 אנשים בתחום הפיקוח, ו-11 בניהול שתי המסלקות – זה"ב ומסלקת השיקים, אשר עובדים בשתי משמרות 7 ימים בשבוע. לדבריה, מדובר בכוח אדם מצומצם מאוד.

חבר המועצה הוסיף ושאל אם האגף גובה תשלום ממשלמשי המערכות, ומנהלת האגף השיבה כי הגבייה היא רק בגין השימוש במערכת זה"ב. היא הוסיפה שבשנים האחרונות חלו התפתחויות משמעותיות בתחום הרגולציה של מערכות התשלומים והסליקה שבהם מחלקת חות"ם הייתה מעורבת כמו: הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל (ועדת שטרם), הסדרת הפעילות הפיננסית החוץ מוסדית (צוות בריס), החוק לצמצום השימוש במזומן, תשע"ח-2018, פרויקט גדול קשור לשיקים, נושא הניידות בין בנקים, נושא חברת "שירותי קורספונדציה בע"מ" ועוד.

חבר מועצה שאל מהו סטטוס הטיפול בנושא של חברת "שירותי קורספונדציה בע"מ".

מנהלת אגף מערכות תשלומים וסליקה השיבה שכעת נערכים דיונים על התהליך העסקי הכרוך בפעילות החברה, מהבנק הפלסטיני ועד למערכת התשלומים הישראלית, שמטרתם ללמוד ולהבין את פעילות הבנקים הקורספונדנטים וכיצד אפשר לייעל אותה. בבנק הוקם צוות הכולל מנהלת פרויקט מיחידת המדיניות ונציגים ממחלקות שונות בבנק, שמקדם את הנושא גם מול הרשות המוניטרית הפלסטינית.

חבר מועצה שאל כיצד משפיעה הפעילות הקשורה למערכות התשלומים והסליקה על תקציב הבנק.

מנהלת מחלקת חות"ם השיבה כי ההשפעה היא במספר היבטים: הבנק מחויב להמשיך את ההסברה לציבור במהלך השנים הקרובות, קבלת שירותי ייעוץ מגורמים חיצוניים, אמצעים להגנה מאיומים קיברנטיים וכיו"ב.

חבר המועצה הקודם הציע שהאתגרים והמשאבים הנדרשים כדי להתמודד איתם יוצגו באופן מפורט במסגרת התוכנית האסטרטגית וגם בתוכנית העבודה לשנת 2020.

היועצת המשפטית הבהירה שאחד מהתפקידים של בנק מרכזי הוא להבטיח את הביטחון של השימוש בכסף. ביטחון זה מותנה בקיומן של מערכות יעילות ובטוחות להעברת הכסף. לכן, לדוגמה, לא כל בנק מרכזי מפקח על הבנקים אבל אין בנק מרכזי שאינו אחראי על מערכות התשלומים.

חבר מועצה הוסיף כי שינויים באמצעי התשלום משליכים על המדיניות המוניטרית, למשל אם הם משפיעים על הגדרת בסיס הכסף. לכן הבנקים המרכזיים מעורבים מאוד בפיתוחים החלים באמצעי התשלום.